

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis *Peer-reviewed journal*

Ročník 49
Volume 49

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, hrad (top right). Cf. the article by J. Doležel
in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2008

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Resumé

Brankovice (Bez. Vyškov) „Kyniska“. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRAVANTICE (OKR. NOVÝ JÍČÍN)

Extravilán. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s výstavbou dálnice D 47, úseku stavby 4706 (Hladké Životice–Bílovec) byla na podzim 2006 v lokalitě 11 (staničení cca 135.75 - 135.9 km) zjištěna a následně ve dnech 26. 10. 2006–21. 5. 2007 prozkoumána část pravěkého sídliště.

Naleziště se nachází na jižním okraji obce Bravantice, východně nad výjezdem z obce a odbočkou do Studénky, na mírném severozápadně orientovaném svahu v nadmořské výšce cca 242–244 m. Přibližně 150 m západním směrem od naleziště protéká místní vodoteč Sezina, která se o 400 m jižně vtéká do říčky Bílovky. Terén v prostoru naleziště směrem k východu přechází v plošinu, která pozvolná klesá k další bezejmenné vodoteči.

Stavební činností byl narušen západní okraj pravěkého sídliště, které se s největší pravděpodobností nachází i směrem východním ve stavbou nenarušeném prostoru zemědělské půdy.

Přibližnou polohu popisovaného naleziště je možné identifikovat na ZM 1:10 000, listu 15-43-17, v okruhu bodu 171 : 38 od západní : jižní sekční čáry.

Během záchranného výzkumu bylo zdokumentováno na 160 sídlištních objektů a kúlových jam. Z celkového počtu převládaly kúlové jámy (134), které se koncentrovaly minimálně na pěti místech, kde tvořily části půdorysů dlouhých kúlových domů, v některých případech i se stavebními jámami po jejich delších stranách (obr. 1). Dokumentovány byly také mělké rozsáhlé hliníky a běžné sídlištní jámy. Obecně je možné sídliště datovat do období kultury s lineární keramikou. Výzkum je v současné době ve stavu laboratorního zpracování.

Tereza Krasnokutská

Resumé

Bravantice (Bez. Nový Jíčín). Extravilán der Gemeinde. Linienbandkeramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Ulice Kamenice. LnK (?). Pohřeb na sídlišti (?). Záchranný výzkum.

V listopadu roku 2007 byl v dodatečně provedeném svahování severní hrany zářezu pro rozšíření střední části ulice Kamenice náhodně objeven narušený objekt s lidskými kosterními pozůstatky. Místo leží v nadmořské výšce okolo 280 m, na severovýchodním okraji mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, která tvoří sedlo mezi Kamenným vrchem na západě a Červeným kopcem na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu

Obr. 1: Bravantice . Půdorys domu LnK od západu (struktura č. 05), letecká fotografie. *Abb. 1: Bravantice. Grundriss des Hauses der LBK von Westen (Struktur Nr. 05), Aerofotografie.*

prudce spadající k řece Svratce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svratky. Přesná poloha nálezu je na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-04, určena bodem o souřadnicích 278:182 mm od Z:J s. č. Po začátní situace se ukázalo, že jde o zbytek výkopu neurčitelného významu s horní částí poměrně dobře zachovalého skeletu v anatomickém uspořádání na dně (obr. 2). Z lebky se kromě zlomků recentně poškozené mozkovny relativně robustní stavby s mužskými pohlavními znaky vyskytly ještě části obličejového skeletu a levá polovina dolní čelisti, jejíž chrup je silně obroušen, ale bez kazů. Z postkraniálního skeletu se podařilo zachránit jen sedm krčních obratlů, fragmenty obou klíčních kostí, horní polovinu pravé lopatky, hlavici pravé pažní kosti a několik drobných, blíže neidentifikovatelných kusů z hrudních obratlů a žeber. Na předposledním a posledním krčním obratli jsou patrné spondylotické změny. Zlomky lopatky a pažní kosti jsou poměrně robustní stavby s výrazným svalovým reliéfem. Pohřbeným byl jednoznačně muž, podle stupně obrusu chrupu zemřelý ve věku 45 až 50 let (Lovejoy 1985; cit. Stloukal 1999). Vyššímu věku odpovídají i degenerativně produktivní změny (spondylóza) krční páteře.

Spolehlivé datování objektu není možné, neboť z výplně se podařilo získat jen jeden drobný střep z pravěké keramické nádoby, kamenný úštěp a několik uhlíků. Otázkou proto zůstává, zda nález souvisí s několika jámami z pozdní doby kamenné zachycenými v tomto prostoru v roce 2006 (Přichystal 2007a) nebo spíše s rozlehlou osadou kultury s lineární keramikou, zasahující podle posledních poznatků až do bezprostředního jihozápadního sousedství. Vzhledem k dnes již značnému počtu odkrytých lidských kostrových pohřbů v jejím areálu (Berkovec 2004, 136–137; Geislerová 1996, 19, obr. 7; Přichystal 2006, 103; 2007b, 337; Tichý 1972, 34, tab. 32:2, 33; k nálezům z roku 2007 srov. níže) se jako pravděpodobnější jeví druhá možnost.

Jiří Kala, Michal Přichystal

Literatura

- Berkovec, T. 2004:** Ohrazené areály kultury s lineární keramikou na Moravě (I). Brno-Nový Lískovec. Pod Kamenným vrchem. *Archaeologiae Regionalis Fontes* 5. Olomouc.
- Geislerová, K. 1996:** Neolitické osídlení s příkopem v Brně-Novém Lískovci, *Pravěk NŘ* 1994/4, 17–41.
- Přichystal, M. 2006:** Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 47, 102–103.
- Přichystal, M. 2007a:** Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 355–356.
- Přichystal, M. 2007b:** Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.
- Stloukal, M. a kol. 1999:** Antropologie. Příručka pro studium kostry. Praha.
- Tichý, R. 1972:** Neolitické osídlení u Brna-Lískovce (okr. Brno), *Přehled výzkumů* 1971, 34–35.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Bez. Brno-město). Kamenice Str. Linienbandkeramik (?). Bestattung in der Siedlung (?). Rettungsgrabung.

Obr. 2: Brno-Bohunice. Ulice Kamenice. Pozůstatky lidského skeletu. *Abb. 2: Brno-Bohunice. Kamenice Str. Relikt des Menschenskeletes.*

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, NOVÝ A STARÝ LÍSKOVEC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dolní rybníčky“ a „Klíny“. LnK. Sídliště, pohřby na sídlišti. Záchranný výzkum.

V květnu až říjnu roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchranný archeologický výzkum na rozhraní katastrálních území městských částí Bohunice, Nový a Starý Lískovec při první etapě výstavby tzv. Campus Parku, komerčního areálu navazujícího na Univerzitní kampus Masarykovy univerzity. Při této příležitosti bylo v severní polovině dosud volného prostoru mezi ulicemi Kamenice, Akademická, Jihlavská a Netroufalky odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (Berkovec 2004; Geislerová 1980; 1996; Medu-

nová, Benešová, Vitula 1994; Přichystal 2006; 2007; Tichý 1972; Vitula 1993). Dotčený pozemek měl podobu 2 samostatných ploch o celkové výměře přesahující 3 ha, které byly od sebe odděleny v loňském roce vybudovanou komunikací mezi prostředními pasážemi ulic Akademická a Netroufalky (obr. 3) a které se rozkládaly v nadmořské výšce od 277 do 283 m, v západním úseku mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, tvořící sedlo mezi Kamenným vrchem na západě a Červeným kopcem na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu prudce spadající k řece Svratce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svratky. Přesná poloha výzkumu je na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-04, určena body o souřadnicích 249:181, 246:161, 262:157, 263:178 a 257:181 mm od Z:J s. č.

V rámci skrytých ploch bylo zdokumentováno více než 2000 zahloubených objektů, z nichž převážná většina představuje pozůstatky dlouhodobého osídlení příhodné lokality nositeli kultury s lineární keramikou (od fáze Ia až po stupeň III podle Čižmář 1998). Kromě běžných sídlištních objektů včetně několika stavebních komplexů charakteristických dlouhých nadzemních domů křivě konstruované se podařilo odhalit celý severní a východní úsek ohrazení osady, které se ve shodě s dřívějšími poznatky (Přichystal 2006; 2007) skládalo z příkopu s plochým dnem a jednoduché palisády na vnitřní straně. Nově bylo na 4 místech zjištěno záměrné přerušování palisády, kdy byl vždy jeden její konec vyhnut dovnitř a protažen za druhý, takže vznikla jakási krátká, ovšem velmi úzká koridorová branka. Přesně proti jejímu vyústění byla v příkopu buď ponechána opět značně úzká příčná šíje, dosahující téměř úrovně skrytého povrchu, nebo byly stěny výkopu dovnitř či vně prohnuty a stupňovitě upraveny. Skutečný vstup s úplným přerušováním příkopu však nebyl doložen. Naprosto jedinečný objekt bezpochyby představuje studna (obr. 4), která byla zachycena v jihozápadním rohu severní plochy, tedy přibližně uprostřed ohrazeného areálu. Na povrchu vykazovala nepravidelně oválný půdorys o rozměrech cca 8 × 7 m, který byl na severovýchodní i jižní straně porušen jámami z jiného časového horizontu. Horní část výkopu měla nálevkovitý tvar a byla vyplněna tmavou zeminou s velkým množstvím náleží, dílem snesených působením přírodních procesů z bezprostředního okolí, dílem záměrně odhozených do zbylé prohlubně. Od 1,5 m pak stěny svisle padaly dolů a vytvářely tak kruhovou šachtu o průměru necelých 5 m s početným zvrstvením, vzniklým patrně při poměrně rychlém zasypávání studny po skončení její funkce. V hloubce 3,5 m byla zachycena ustálená hladina spodní vody, která nejprve ztěžovala a posléze úplně znemožnila pokračování prací, přestože bylo použito čerpadlo. Další výzkum by nejen z bezpečnostních, ale i vědeckých důvodů vyžadoval použití mechanizace a především snížení terénu v sousedství, což bohužel neumožňoval stavební projekt. Ve snaze zjistit alespoň celkovou hloubku objektu byl ve spolupráci se S. Nehybou z ÚGV PřF Masarykovy univerzity proveden zjišťovací vrt do dna výkopu pomocí ruční soupravy. Kvůli omezenému prostoru a spodní vodě se však nepodařilo dosáhnout základů, jež se tak musí nacházet více než 5,5 m pod úrovní skryté plochy. Nepřímo to potvrzují také hrušky šedého jílu v záspy, který se zde